

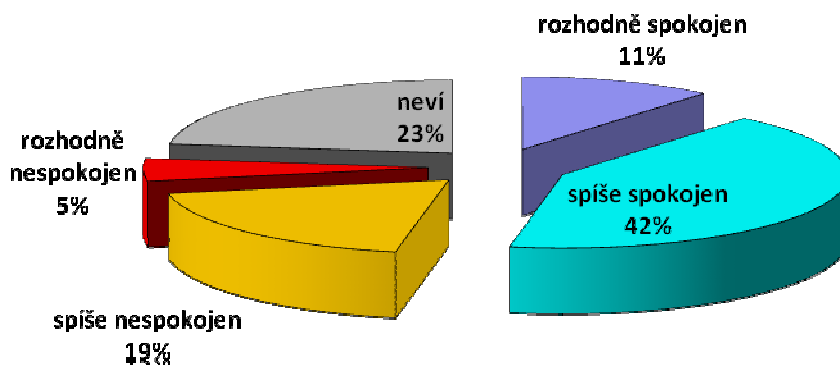
Občané o NATO a obraně země

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2008, v08-01
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	14. – 21. 1. 2008
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1046 (leden); 1062 (únor)
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PM.40, PM.41, PM.42, PM.42d, PM.43
Zveřejněno dne:	12. března 2008
Zpracoval:	Jan Červenka

V lednovém šetření CVVM respondentům položilo sadu otázek zaměřených na jejich postoje k Severoatlantické alianci (NATO) a k obraně státu. Úvodní otázka zjišťovala, jak jsou občané spokojeni či nespokojeni s tím, že Česká republika je členem NATO.¹

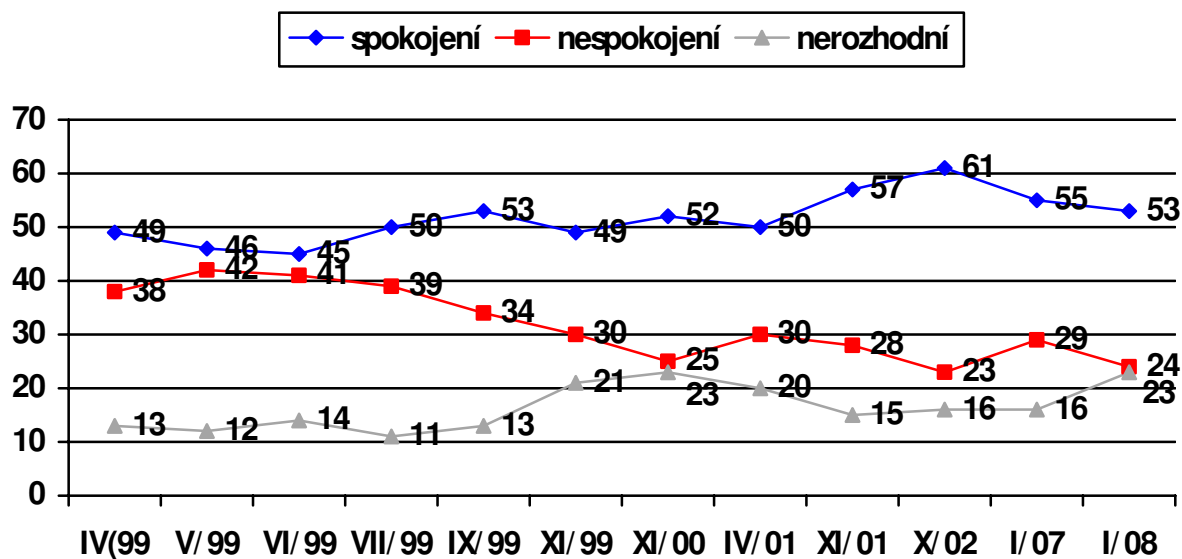
Graf 1: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO

¹ Otázka: „Jste spokojen nebo nespokojen s tím, že ČR je členem NATO? Rozhodně spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, rozhodně nespokojen.“

Výsledky v grafu 1 ukazují, že 53 % občanů je aktuálně s členstvím ČR v NATO spokojeno, 24 % respondentů naopak vyjádřilo nespokojenost a 23 % odpovědělo, že neví, jestli je spokojeno nebo nespokojeno s členstvím země v NATO. Spokojenost se členstvím v NATO přitom častěji vyjadřovali muži, mladí lidé ve věku od 20 do 29 let, dotázaní s vyšším vzděláním, vyšší odborní nebo řídicí pracovníci, podnikatelé a lidé s dobrou životní úrovní. Podle stranických preferencí šlo nadprůměrně o příznivce ODS. Nespokojenost deklarovali častěji důchodci, dotázaní se špatnou životní úrovní a stoupenci KSČM. Z hlediska sebezařazení na škále levice – pravice spokojenost roste a nespokojenost klesá při posunu zleva doprava.

Graf 2: Spokojenost/nespokojenost s členstvím ČR v NATO (1999-2008)

V grafu 2 je zachycen vývoj spokojenosti či nespokojenosti s členstvím ČR v NATO, jak jej zaznamenaly výzkumy prováděné od vstupu ČR do aliance v roce 1999. Z něj je patrné, že zejména v prvních měsících po vstupu v březnu 1999 byl pravidelně zaznamenáván podstatně vyšší podíl nespokojenosti než kdykoli později od podzimu roku 1999. To, stejně jako o něco nižší podíly spokojených se členstvím země v NATO, zřejmě souviselo s tehdy probíhající leteckou válkou proti Jugoslávii, se kterou většina české veřejnosti tehdy nesouhlasila. Od druhé poloviny roku 1999 se ovšem rozdíl mezi podílem spokojených a nespokojených začal zvětšovat (větší měrou v důsledku poklesu podílu explicitně nespokojených než růstem spokojenosti), což kulminovalo (tentokrát už i zásluhou výrazného vzestupu spokojenosti) v období let 2001 a 2002, kde se nejspíše mohl projevit vliv atentátů z 11. září. Později však míra spokojenosti měla sestupnou tendenci, byť na druhé straně nedošlo ani k nárůstu nespokojenosti. Oproti prvním měsícům po vstupu do NATO i v porovnání s výzkumy provedenými po 11. září stávající situaci charakterizuje výrazně vyšší podíl nerozhodných respondentů.

Následně respondenti odpovídali na otázku, která se obecně týkala obrany státu.² Byla jim předložena baterie výroků, k nimž měli zaujmout stanovisko. (viz tabulku 1)

² Otázka: „Na obranu státu existují nejrůznější názory. Přečtu Vám některé a Vy mi prosím řekněte, zda s nimi souhlasíte nebo nesouhlasíte. a) Suverenitu státu je třeba za každou cenu

Tabulka 1: Souhlas/nesouhlas s výroky o obraně

	rozhodně souhlasí	spíše souhlasí	spíše nesouhlasí	rozhodně nesouhlasí
Suverenitu státu je třeba bránit	42	43	9	1
Náklady na obranu zatěžují rozpočet	19	39	29	6
Naše armáda je na úrovni záp. zemí	9	32	26	12
Stejně bychom se neubránili	28	42	17	4
O malé zemi rozhodují velmoci	26	38	21	7

Pozn.: Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Výsledek šetření ukázal, že obecné postoje české veřejnosti k otázkám obrany země a její suverenity jsou navzájem poněkud protichůdné. Naprostá většina dotázaných (85 %) se shoduje na nutnosti bránit suverenitu státu za každou cenu, avšak stejně tak výrazná většina soudí, že bychom se neubránili případnému útoku (70 %) nebo že o malé zemi rozhodují velmoci (64 %). K tomu navíc pak většina (58 %) souhlasí i s výrokem, že náklady na obranu zbytečně zatěžují rozpočet. Nejvíce českou veřejnost rozděluje otázka, zda naše armáda je či není na úrovni vyspělých západních zemí – dvě pětiny (41 %) soudí, že tomu tak je, přibližně stejná část (38 %) si ale myslí opak.

Dále byly respondentům předloženy tři dvojice protichůdných tvrzení ohledně dopadů začlenění ČR do NATO, mezi kterými si pak měli vybrat ta, která jsou bližší jejich přesvědčení.³

Tabulka 2: Důsledky začlenění ČR do NATO (%)

	1999	2000	2001	2002	2007	2008
Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR	34	38	34	42	41	40
Členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem	45	47	50	50	54	54
Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost	42	44	42	49	48	50
Členství v NATO zvyšuje nebezpečí vtažení ČR do vojenského konfliktu	36	40	39	46	47	44
Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě	x	56	53	71	71	66
Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě	x	19	19	21	21	25

Pozn.: Dopočet do 100 % v každé dvojici výroků tvoří odpovědi „neví“.

Výsledky ukazují, že česká veřejnost i nadále vnímá členství ČR v NATO spíše jako určitou formu podřízení se země cizím mocnostem než jako prostředek zaručující její nezávislost. Oproti letům 1999 až 2001 se situace změnila pouze v tom ohledu, že ubylo nerozhodných vyjádření v tomto ohledu při mírném vzestupu podílů u obou proti sobě stojících výroků. V případě pohledu na to, zda

bránit, b) náklady na obranu státu zbytečně zatěžují státní rozpočet, c) naše armáda je na úrovni armád vyspělých západních zemí, d) kdyby k něčemu došlo, stejně bychom se neubránili, e) je zbytečné uvažovat o obraně státu, protože o takové malé zemi, jako jsme my, stejně rozhodují velmoci.“

³ Otázka: „Který z následujících výroků o členství České republiky v NATO se více blíží Vaším názorům?“

a) Členství v NATO je zárukou nezávislosti ČR. / Členství v NATO je formou podřízení se ČR cizím mocnostem.

b) Členství v NATO zajišťuje mír a bezpečnost ČR. / Členství v NATO zvyšuje nebezpečí, že ČR bude vtažena do vojenského konfliktu.

c) Členství ČR v NATO zvyšuje mír a stabilitu v Evropě. / Členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě.“

je členství ČR v NATO prostředkem zajišťujícím jí mír a bezpečnost, či naopak faktorem znamenajícím zvýšené riziko, že ČR bude vtažena do nějakého válečného konfliktu, jen nepatrně převažuje ta první uvedená možnost, což platí pro všechny doposud provedené výzkumy obsahující tuto otázku, i když v některých letech byl tento rozdíl statisticky nevýznamný. I zde platí, že oba názorové protipóly od prvních let členství ČR v NATO mírně posílily na úkor podílu odpovědí „neví“ se zřetelným lomem mezi roky 2001 a 2002, což může naznačovat, že jde o jistou odezvu na události z 11. září a následný vývoj související s válkami v Afghánistánu a Iráku. Pravděpodobně pod vlivem událostí z 11. září se v téže době výrazně zvýšila převaha podílu těch, kdo soudí, že zapojení ČR do aliance posiluje mír a stabilitu v rámci Evropy, což stále trvá, i když aktuální šetření zaznamenalo pokles podílu tohoto názoru a naopak zvýšení podílu těch, kdo si myslí, že členství ČR v NATO zvyšuje napětí a nejistotu v Evropě. Tento mírný posun může být reakcí na určité napětí ve vztazích NATO a USA i ČR s Ruskem, kterému vadí americká protiraketová obrana, plány na rozšiřování NATO o další země včetně Ukrajiny či Gruzie a také jednostranné uznání nezávislosti Kosova na Srbsku.

Dále šetření zkoumalo názor na to, jak členství ČR v NATO ovlivňuje její mezinárodní postavení.⁴

Tabulka 3: Vliv členství ČR v NATO na její mezinárodní pozici (%)

	2007	2008
Členství v NATO posiluje pozice ČR ve světě	43	39
Členství v NATO oslabuje pozice ČR ve světě	8	8
Členství v NATO neovlivňuje pozice ČR ve světě	36	40
Neví	13	13

Pozn.: Procenta ve sloupci.

Výsledky v tabulce 3 ukazují, že s členstvím ČR v NATO přibližně dvě pětiny dotázaných spojují posílení mezinárodního postavení ČR, přibližně stejně velká část si myslí, že tato okolnost mezinárodní pozici země nijak významně neovlivňuje, a osm lidí ze sta má za to, že začleněním do NATO se pozice ČR ve světě oslabila. Oproti minulému výzkumu, v němž byla otázka v této podobě zkoumána poprvé, došlo k nepatrnému vzestupu podílu těch, kdo si myslí, že členství v NATO na mezinárodní pozici ČR nemělo vliv, na úkor zastoupení lidí vnímajících členství v NATO jako posílení mezinárodního postavení země.

Na závěr celého bloku šetření zjišťovalo, zda NATO podle jejich mínění přikládá zájmům a bezpečnosti ČR stejný, menší či větší význam v porovnání se zájmy dřívějších členských států.⁵

Tabulka 4: Jaký význam NATO přikládá zájmům ČR proti dřívějším členům? (%)

	2007	2008
Větší	5	4
Stejný	46	48
Menší	30	25
Neví	19	23

Pozn.: Procenta ve sloupci.

⁴ Otázka: „Se kterým z těchto výroků souhlasíte? Členství v NATO posiluje pozice ČR ve světě, její hlas má větší mezinárodní význam. Členství v NATO přispívá k oslabování mezinárodní pozice ČR ve světě. Členství v NATO neovlivňuje postavení ČR ve světě.“

⁵ Otázka: „Jaký význam přikládá podle Vás NATO našim zájmům a bezpečnosti? Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána větší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána stejná důležitost. Zájmům a bezpečnosti ČR je přikládána spíše menší důležitost, než zájmům dřívějších členů NATO.“

Jak ukazuje tabulka 4, téměř polovina respondentů si myslí, že NATO přistupuje k zájmům a bezpečnosti České republiky stejně, jako k zájmům dřívějších členů, čtvrtina se domnívá, že zájmy těchto zemí stojí v prioritách NATO spíše o něco výše než zájmy ČR, jen sporadicky pak respondenti vyjadřovali mínění, že NATO přikládá zájmům ČR větší váhu než zájmům dřívějších členů a zbývající bezmála čtvrtina odpověděla, že neví. Oproti minulému šetření z loňska se mírně snížil podíl lidí, kteří se domnívají, že NATO upřednostňuje zájmy starších členů.